

verkeerde uitkomst komt, zoo kan men natuurlijk ook tot onjuiste uitkomsten in de oplossing van problemen komen, als men de feiten niet op hun juiste waarde inschat. Maar dat beteekent niet dat de manier van oplossen fout is, het beteekent alleen, dat men iets heeft onderschat, of overschat, of vergeten heeft in rekening te brengen. De onderlinge discussie moet zich daarom juist bewegen in het afschatten en in de gezichtskring brengen der afzonderlijke factoren, die bij de te behandelen problemen een rol spelen.

Hoe krijgen we een vaste grondslag, om zelf alle vraagstukken onder het mes te kunnen nemen? Uitgangspunt daarvoor is een inzicht in de wijze, waarop de menschelijke geest werkt. We vinden dat neergelegd in het boekje van Dietzgen over "Het wezen van de menschelijke hoofdarbeid". Henriette Roland Holst heeft vroeger een heel goed boekje daarover gepubliceerd: "De filosofie van Dietzgen en haar beteekenis voor het proletariaat". Maar jammer genoeg is dit werkje niet meer in de handel.

Daarnaast is noodig het inzicht in het proces der maatschappelijke ontwikkeling. Men leze daarvoor "Het communistisch manifest" door Marx en Engels en "Marxisme en Darwinisme" door Pannekoek.

Het onderzoek van de vraagstukken van het kapitalistisch bedrijfsleven is alleen mogelijk vanuit de marxistische waardetheorie. Daarom is een grondige studie van de brochures "Loonarbeid en Kapitaal" en "Loon, prijs en winst" door Marx, alsmede "Het Kapitaal" absoluut noodzakelijk, terwijl de brochure van de G.I.C. "De beweging van het kapitalistisch bedrijfsleven" van dienst kan zijn bij de bestudeering van het crisisprobleem.

Verder moet een gemeenschappelijke opvatting ontstaan omtrent het wezenlijke verschil tusschen staatskapitalistische en communistische productie. De "Grondbeginselen der communistische productie en distributie" door de G.I.C. moeten daarvoor ernstig worden bestudeerd, terwijl de groei naar de beheersing der maatschappelijke krachten daarmee direct verbonden is. Dit laatste probleem is ter discussie gesteld in de brochure "Naar een nieuwe arbeidersbeweging". Het is de directe toepassing van de theorie op de praktische strijd.

We willen niet meer of minder, dan dat de arbeidersklasse haar eigen wetenschap leert hanteeren. Onmogelijk? Iedere andere weg is onmogelijk! Alleen de arbeiders kunnen het. Want de intellectueelen kunnen krachtens de plaats die zij in het productieproces innemen nooit tot een werkelijke analyse van de tegenstelling Kapitaal-Loonarbeid komen en daarmee kunnen ze dus nooit de problemen die zich rondom dit vraagstuk bewegen, oplossen. Dat kunnen alleen de productieve loonarbeiders zelf. Maar ze kunnen het niet ieder afzonderlijk. Alleen tezamen kunnen we het ontzaglijke wapen der klasse-wetenschap hanteeren.

Vanuit onze klasse moeten overal groepen arbeiders samenklonteren, die zich tot taak stellen, onze klassewetenschap te beheerschen en uit te bouwen en te propageeren. Ze vormen geen afzonderlijke partij, maar ontstaan direct uit de klasse en werken direct in de klasse. Deze groepen doorzien de maatschappij beter dan alle professoren en intellectueelen. In hen is gekristalliseerd wat IS en wat komen ZAL. Deze groepen moeten onze heele klasse doortrekken, we moeten onze makkers doordringen van de enorme taak, die op hen rust en doordringen van het bewustzijn, hoe in deze groepen de klasse tot bewustzijn van zichzelf komt.....

P. I. C. PERSDIENST VAN DE GROEP VAN INTERNATIONALE COMMUNISTEN

Deze persdienst verschijnt minstens éénmaal per maand.

Stuur ons uw vrijwillige bijdrage.

Int. Instituut
Sec. Geschiedenis
Amsterdam

DOELSTELLING:

De ontwikkeling van het kapitalisme voert tot steeds heviger crisissen, welke in steeds grooter werkloosheid en telkens diepere ontvrichting van het productieapparaat hun uitdrukking vinden, waardoor miljoenen arbeiders buiten de productie staan en aan de uit-hongering zijn prijsgegeven. De toenemende verarming en de steeds groeiende onzekerheid

van bestaan dwingen de arbeidersklasse den strijd voor de communistische productiewijze aan te binden. De groepen van Internationale Communisten wekken de arbeiders in dezen strijd op, het beheer en de leiding van productie en distributie volgens algemeen geldende, maatschappelijke regels ZELF ter hand te nemen, om zoo DE ASSOCIATIE VAN VRIJE EN GELIJKE PRODUCTIEN te verwezenlijken. De groepen van Internatio-

nale Communisten zien den wezenlijken vooruitgang der arbeidersbeweging in de ontwikkeling van het zelfbewustzijn der arbeiders. Daarom plaatsen ze zich tegenover de leiderspolitiek van de parlementaire partijen en van de vakbeweging en stellen de leuze:
**ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HAN-
DEN VAN DE BEDRIJFS-
ORGANISATIES!**

ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HAN-
DEN VAN DE BEDRIJFS-
ORGANISATIES!

Achtste Jaargang No: 8
April 1935 No: 1

Aug. "DE PERMANENTE CRISIS"

Henryk Grossman's uitlegging van
Marx' accumulatie-theorie. 1).

I.

Volgens Marx is de ontwikkeling der maatschappelijke productiekrachten de motor van de historische ontwikkeling. Door het scheppen van nieuwe productiekrachten veranderen de menschen hun productiewijze, en met het veranderen der productiewijze de manier waarop ze in hun levensonderhoud voorzien, d.w.z. zij veranderen al hun onderlinge betrekkingen. De omvorming van het spinnewiel, het hand-weefgetouw en de hoefsmidshamer in de fijnsplinnemachine, het mechanische weefgetouw en de stoomhamer ging niet alleen gepaard aan een verandering der kleine op zichzelf staande werkplaatsen der handwerkers in zeer groote industriele ondernemingen met duizenden arbeiders, maar tevens voltrok zich daarmee de sociale omwenteling van feodalisme naar kapitalisme, wat niet alleen een materiele, maar ook een culturele revolutie beteekende.

Het kapitalisme als economisch stelsel had de historische taak, de maatschappelijke productiekrachten tot een veel grooter hoogte te ontwikkelen dan onder eenig ander vroeger stelsel mogelijk was. De drijvende factor bij de ontwikkeling der productiekrachten in het kapitalisme is de jacht naar winst. Daarom kan dit ontwikkelingsproces alleen zoo lang voortduren, als het winstgevend is. Daardoor wordt het kapitaal een slagboom voor de verdere ontwikkeling der productiekrachten, wanneer deze ontwikkeling met de behoefte aan winst in conflict komt. "Dan wordt het kapitaal-monopolie een kluister voor de productiewijze, die zich ontwikkelde en bloeide met en onder het kapitaal. Centralisatie der productiemiddelen en vermaatschappelijking van de arbeid bereiken tenslotte een punt, waar zij onverenigbaar worden met hun kapitalistisch omhulsel."

Marx beschouwt de economische bewegingswetten altijd vanuit twee gezichtspunten, ten eerste als "een proces der natuurlijke historie" en ten tweede in hun bijzondere, sociale vorm. De ontwikkeling der pro-

1). Overgenomen uit "Council Correspondence No.2, November 1934.

ductiekrachten voltrok zich in elk maatschappelijk stelsel als een proces, dat bestond uit een steeds groeiende productiviteit van de arbeid tengevolge van betere werktuigen en arbeidsmethoden. Het productieproces onder het kapitalisme brengt behalve de voor het leven noodige goederen ook waarde en meerwaarde voort, en het is uitsluitend aan het laatste feit te danken, dat het kapitalisme in staat is geweest, de ontwikkeling der productiekrachten zoo geweldig te bespoedigen, want zij zijn niet alleen machines, grondstoffen en arbeidskracht, maar tevens kapitaal. De ontwikkeling der productiemiddelen beteekent toeneming van productie en reproductie van kapitaal, en dit is uitsluitend mogelijk, wanneer meerwaarde of winst het resultaat van het productieproces van het kapitaal is. Door analyse van het meerwaarde-vormingsproces vindt Marx de strekking tot een conflict tusschen de productiekrachten en hun kapitalistisch omhulsel. Wanneer onvoldoende meerwaarde uit de productie voortkomt, ingeval kapitaal niet "nuttig besteed" kan worden, dan bestaat er geen mogelijkheid voor een verdere ontwikkeling der productiekrachten. De kapitalistische vormen moeten uiteen springen, om voor een hooger, meer voortgeschreden economisch en maatschappelijk stelsel plaats te maken.

In het kapitalistische stelsel is de loonarbeid noodzakelijk voor de productie van meerwaarde. Door arbeidskracht te kopen verkrijgt de kapitalist het recht, haar te zijnen voordeele te gebruiken. Door zijn arbeid is de arbeider in staat een grootere waarde te produceeren dan hij consumeert, m.a.w.: hij produceert meer waarde dan de kapitalist hem in de vorm van loon betaalt. Sinds de kapitalist arbeidskracht tegen haar ruilwaarde koopt, en de volkomen controle over haar gebruikswaarde heeft, is de uitkomst: het scheppen van meerwaarde, waarvan hij een deel voor nieuw kapitaal gebruikt, voor accumulatie, rente betaalt, aan de bankier en aan de grondbezitter, de koopman een handelswinst toestaat en de rest voor eigen gebruik behoudt.

Alle waren hebben één hoedanigheid met elkaar gemeen, n.l. arbeidsproducten te zijn; zij worden gemeten en geruild in verhouding tot de in hen belichaamde maatschappelijk noodzakelijke arbeidstijd, hetgeen ook voor de waar arbeidskracht geldt. De ontwikkeling der productiekrachten is identiek met verhoogde productiviteit van de arbeid, hetgeen op haar beurt beteekent, minder arbeid in elke waar, of minder waarde en bijgevolg minder meerwaarde. Deze vermindering van de waarde van één waar kan alleen goed gemaakt worden door vermeerdering van de hoeveelheid geproduceerde waren, hetgeen gelijk staat met verhoogde uitbuiting van de arbeid. Dit is in hoofdzaak door twee methoden mogelijk, door verlenging van de arbeidsdag, ("absolute meerwaarde") of door verkorting van de arbeidstijd die nodig is voor de reproductie der arbeidsloonen ("relatieve meerwaarde"). Indien verlenging van de arbeidsdag onmogelijk is, blijft alleen verkorting van de noodzakelijke arbeidstijd over, en die kan uitsluitend door vermindering van de waarde van de arbeidskracht worden bereikt. De vermindering van de waarde der waren is het enige middel om de waarde van de arbeidskracht te doen dalen, maar dit kan op zijn beurt alleen het resultaat zijn van een groeiende

productiviteit. Dit proces behelst tegelijkertijd een versnelde technische ontwikkeling in steeds stijgend tempo in de richting van massaproductie en geweldige, kostbare machinerieën, geconcentreerd in groote industriële ondernemingen, waardoor de particuliere kleine kapitalisten ten gunste van de groote kapitalisten en vennootschappen worden uitgeschakeld.

Daar loonarbeid de bron van zijn winst is, moest de kapitalist er belang bij hebben, zooveel mogelijk arbeiders uit te buiten. Hoe meer arbeiders, hoe meer meerarbeid en --waarde, hoe meer winst. Maar het is desniettemin een feit, dat vanaf het begin der kapitalistische periode het aantal werkzame arbeiders in verhouding tot het belegde kapitaal zich in dalende lijn beweegt. Zelfs waar hun aantal in een zekere periode absoluut groeide, namen zij langzamer toe, dan het kapitaal accumuleerde. Tegenwoordig is het aantal werkende arbeiders niet alleen relatief, maar ook absoluut gedaald. (Sinds 1918 is het aantal in de Amerikaanse industrie tewerk gestelde arbeiders voortdurend verminderd, terwijl de productie tot 1929 toenam.). Verhoogde productiviteit tezamen met het proces der kapitaals-concentratie, loopt dus uit op een steeds groeiende massa waren, voortgebracht door steeds minder arbeiders, - toenemende productie op toenemende werkloosheid. Dit feit, gericht tegen de dringende kapitalistische behoefte om de uitbuiting op te voeren, wijst op de grenzen der kapitalistische productie. Hoe meer de uitbuiting wordt opgevoerd, hoe vlugger de grenzen worden bereikt. "Dezelfde omstandigheden, die de productieve kracht van de arbeid hebben vergroot, vermeerderden de hoeveelheid geproduceerde waren, breidden de markten uit, bespoedigden de kapitaals-accumulatie, - zoowel met betrekking tot hoeveelheid als waarde, - en verlaagden de profit-rate (2), deze zelfde omstandigheden schieden ook een relatieve overbevolking en wel in steeds toenemende mate, een overbevolking van arbeiders, die door het overvloedige kapitaal wegens de lage uitbuitingsgraad of tenslotte wegens de lage profit-rate, welke zij bij de gegeven uitbuitingsgraad zouden opbrengen, niet te werk worden gesteld."

De waardewet is volgens Marx de regelaar van de warenproductie en bepaalt, in welke verhouding het maatschappelijk werk wordt verdeeld, maar dit geldt alleen voor de maatschappij als een geheel, niet voor de enkele op zichzelf staande kapitalist. In werkelijkheid wordt de wet van de waarde alleen gehandhaafd door de concurrentie der individuele ondernemingen onderling; de werkelijke warenruil heeft niet plaats volgens de waarde, maar volgens de productieprijs. Wanneer één kapitalist boven de waarde verkoopt, verkoopt een ander er onder. De concurrentie, die uitloopt op de vaststelling van de doorsnee-profit-rate, bevestigde zodoende de wet van de waarde als zijnde de uiteindelijke en algemeene wet welke de totale som der individuele transacties tegen de productieprijs ten grondslag heeft.

2). Profit-rate = meerwaarde (winst) in verhouding tot het in productiemiddelen en arbeidsloon begrepen kapitaal.
Uitbuitingsgraad = meerwaarde in verhouding tot de waarde der arbeidskracht (arbeidsloon) = verhouding van $\frac{m}{c+v}$ betaalde tot $\frac{m}{c+v}$ betaalde arbeid. (G.I.C.).

Zonder dit zou de profit-rate verschillen van de eene productietak tot de andere in overeenstemming met het meerwaarde-percentage, de omslagperiode van het kapitaal en de organische samenstelling van het kapitaal. Hoe grooter het meerwaarde-percentage, hoe hoger de profit-rate. (Het meerwaarde-percentage of de uitbuitingsgraad is bepaald door de meerwaarde gedeeld door het loonkapitaal, - het variabel kapitaal -, de profit-rate daarentegen door de meerwaarde gedeeld door het totale kapitaal, behelzende dus het constante kapitaal: productiemiddelen - en variabel kapitaal). Hoe vlugger de omslag van het kapitaal, - d.w.z. hoe vlugger de kapitalist zijn kapitaalsuitgaven plus meerwaarde terugkrijgt -, hoe hoger de profit-rate, en omgekeerd. De verhouding tusschen productiemiddelen en arbeidskracht, uitgedrukt in waardevorm als constant en variabel kapitaal noemen wij de organische samenstelling van het kapitaal. Hoe hoger de organische samenstelling, hoe lager de profit-rate. Wanneer niet alleen de profit-rate voor individueele kapitalen, maar ook de gemiddelde profit-rate voortdurend daalt wegens de stijgende organische samenstelling van het kapitaal, zouden kleine kapitalen worden vernietigd, indien zij niet instaat zouden zijn hun kapitalen voldoende te vergrooten. Het bestaan van de kapitalist hangt van een voortdurende vergroting van zijn kapitaal af, waardoor de productie-kosten onder het normale verlaagd worden. Hij streeft ernaar een extrawinst te verkrijgen door zijn producten boven hun individueele, maar beneden hun maatschappelijke waarde te vervaardigen en te verkoopen. Elke kapitalist heeft noodzakelijkerwijs dezelfde wensch en is zoodoende gedwongen te accumuleeren.

Indien hij niet opnieuw een gedeelte van zijn meerwaarde in zijn onderneming steekt, loopt hij gevaar, dat zijn kapitaal waardeloos wordt, wanneer de technische inrichting van zijn bedrijf geen gelijke tred houdt met de algemeene ontwikkeling der productie-krachten. Dit feit loopt op een voortdurend groeiende organische samenstelling uit en bijgevolg op een vermindering der profit-rate, en verhaast daarbij het ontwikkelingstempo, hetwelk door de zucht naar extra-winst geprikkeld wordt. Zich daartegen te verzetten zou economische zelfmoord voor de kapitalist beteekenen.

Om de werking van de wet van waarde en accumulatie te begrijpen, moeten wij in de eerste plaats deze individueele en uiterlijke bewegingen negeren en de accumulatie vanuit het gezichtspunt van het heele kapitaal beschouwen, zoodat de totale maatschappelijke kapitaalswaarden en totale prijzen identiek zijn. "De belangrijkste factor bij dit onderzoek is de samenstelling van het kapitaal en de veranderingen, die het in de loop van het accumulatie-proces ondergaat." Bij de kapitalistische productiewijze, en bij haar alleen, wordt de ontwikkeling der productieve kracht niet alleen uitgedrukt door een groei van de productiemiddelen, teneinde groter resultaten met minder arbeid te verkrijgen (en dat is het geval bij alle economische stelsels) maar door een stijging in de organische samenstelling van het kapitaal, meer constant kapitaal, minder variabel kapitaal en een daaruit volgende daling van de profit-rate. "Een daling van de profit-rate en een versnelde accumulatie zijn in zoverre alleen verschillende uitdrukkingen van hetzelfde proces, als beide de ontwikkeling van de productiekracht aanduiden. Accumulatie op haar beurt verhaast de daling der profit-rate, in

zoo verre als zij insluit de concentratie van arbeid op groote schaal en daardoor een hogere samenstelling van het kapitaal.

De daling der profit-rate wordt tegelijkertijd begeleid door een stijgende profit-massa zoolang het kapitaal vlugger accumuleert dan de profit-rate daalt. Dalende profit-rate en groeiende profit-massa worden zoodoende beide veroorzaakt door de kapitaals-accumulatie. Tegelijkertijd duikt de dalende profit-rate aan, dat de profit-massa relatief daalt. Indien de kapitaals-accumulatie een bepaald punt bereikt, zal de profit-massa niet alleen relatief ten opzichte van het totaal geïnvesteerde kapitaal dalen, maar ook absoluut; een grooter maatschappelijk kapitaal zal een absoluut kleinere profit opleveren. Maar dit punt verschijnt alleen aan het eind van een zekere accumulatie-periode. Tot dat punt "drukt zich dezelfde ontwikkeling van de maatschappelijke productiviteit van de arbeid in het verloop der kapitalistische productie aan de eene kant uit in een tendens tot voortschrijdende daling der profit-rate en aan de andere kant tot een stijging van de absolute massa toegeëigende meerwaarde, of winst; zoodat in 't geheel genomen een relatieve daling van variabel kapitaal en profit begeleid wordt door een absolute groei van beide." Dit is de karakteristieke uitdrukking van de voortschrijdende ontwikkeling van de productieve kracht van de arbeid onder de kapitalistische productiewijze.

II.

Accumulatie en crisis.

De daling van de profit-rate heeft de burgerlijke economie uit haar evenwicht gebracht. Voor Marx "verandert de dalende profit-rate in een antagonisme van deze productiewijze op een bepaald punt en vereischt voor haar vernietiging periodieke crisissen." Accumulatie en een hogere organische samenstelling van het kapitaal zijn identiek. Met haar gaat de daling der profit-rate gepaard. Bij een organische samenstelling (1:1) van zegge 30 constant en 30 variabel kapitaal berevens een uitbuitingsgraad van 100%, zal de profit-rate 50% zijn. Bij een organische samenstelling (5:1) van zegge 25 constant en 5 variabel kapitaal en dezelfde uitbuitingsgraad zal de profit-rate 16,7% zijn. (Zoodat boven reeds vermeld wordt het meerwaarde-percentage (hier 100%) bepaald door de verhouding tusschen de noodzakelijke en de overtollige arbeidstijd. Maar de profit-rate is de meerwaarde gedeeld door het totale kapitaal; d.w.z. constant en variabel tezamen). In bovengenoemd voorbeeld zijn constant en variabel kapitaal beide toegenomen. Niet alleen de productie werd uitgestrekt, maar ook het aantal te werk gestelde arbeiders groeide. Wij begonnen met een lage organische samenstelling (1:1) en eindigden met een hoge (5:1). Deze zijn beide zaak en uitdrukking van de toegenomen productiviteit van de arbeid die ook moet worden uitgedrukt in een toegenomen meerwaarde-percentage. Wij hadden een meerwaarde-percentage van 100% aangenomen, maar de toe-

genomen productiviteit verkort de noodzakelijke arbeidstijd en vergroot het meerwaarde-percentage, waardoor de daling der profit-rate wordt tegengehouden. Wanneer het meerwaarde-percentage van 100% tot 300% toeneemt, dan zou zelfs een hooge organische samenstelling van het kapitaal (5:1) dezelfde profit-rate opleveren, d.w.z. 50%, als de lage organische samenstelling (1:1) met een meerwaardepercentage van 100%. Behalve door de toegenomen productiviteit van de arbeid kan het meerwaarde-percentage ook groeien tengevolge van andere oorzaken en daardoor de groei der organische samenstelling compenseeren. Wij zullen dit later onderzoeken, maar op welke wijze dit ook wordt verkregen, een feit is het, dat de dalende profit-rate begeleid wordt door een groeiende winstmassa, die het gevaar eener dalende profit-rate tegenwerkt. Deze toename van het kapitaal echter sluit op haar beurt een verdere daling der profit-rate in. Dus de dalende profit-rate roept verdere pogingen in het leven, om de meerwaarde te doen stijgen, hetgeen in werkelijkheid het geval is.

Aangezien in het begin de dalende profit-rate begeleid wordt door een toenemende winstmassa, is het moeilijk te begrijpen, hoe de ineenstorting van het kapitalisme zou voortkomen uit de daling der profit-rate, en wat voor verband er bestaat tusschen periodieke crisis en dalende profit-rate. Een verklaring van dit verband is vaak beproefd, al deze pogingen hebben echter gefaald, omdat de verklaring altijd baseerde op en zich beperkte tot het onderzoek van de dalende profit-rate alleen. Henryk Grossmann was de eerste die aantoonde, dat de crisis en de uiteindelijke ineenstorting niet alleen verklaard moet worden door de dalende profit-rate, de zuivere index van de profit, maar door de werkelijke winstmassa, die aan de profit-rate ten grondslag ligt. Volgens Marx wordt de kapitalistische accumulatie niet alleen bepaald door de profit-rate, maar ook door de winstmassa. In andere woorden, de meerwaarde kan absoluut groeien maar zij zal tenietgegaan onvoldoende zijn voor de accumulatie-behoefte, omdat de groeiende organische samenstelling voortdurend een toenemend grooter gedeelte der meerwaarde ontslokt.

De kapitaalaccumulatie luidde een aantal hoog-conjuncturen in, die echter door periodieke crisisen werden onderbroken. Wanneer het accumulatie-percentage groeide, nam ook met haar de intensiteit der crisisen toe. Het kapitalistische reproductieproces herhaalt zich niet in de vorm van een cirkel, maar van een spiraal, die zich toepitst. De productie van waarde moet tengevolge van de aan haar onafscheidelijk verbonden tegenstrijdigheden uitloopen op haar eigen ondergang; maar alleen de accumulatie van deze tegenstrijdigheden kan de warenproductie in iets kwalitatiefs verschillends: in de revolutie, doen omslaan. De zelfde wetten, die eerst de drijvende kracht van een geweldige ontwikkeling van het kapitalisme waren geweest, worden nu de drijvende factor van de ineenstorting van het kapitalisme.

Maar deze ineenstorting voltrekt zich niet gelijkmatig en in een naar beneden gerichte lijn. Zij wordt voortdurend onderbroken, wanneer de kapitalistische werkelijkheid de algemeene abstractie wet der kapitalistische accumulatie matigt. Marx werkte geen speciale crisis-theorie grondig uit, maar zijn analyse van de wetten der kapitalistische reproductie, of accumulatie, was ook een crisis-theorie. Laat ons door middel van een abstracte tabel de wet der kapitalistische reproductie illustreeren.

Teneinde de accumulatie mogelijk te maken, moet de meerwaarde in drie deelen worden verdeeld; een gedeelte moet worden toegevoegd aan het constante kapitaal, een gedeelte aan het variabele kapitaal, en de rest kan worden verbruikt door de kapitalisten-klasse individueel. Tijdens de opgaande periode van het kapitalisme groeit zoowel het variabele als het constante kapitaal, alleen langzamer. Wij beginnen in onderstaande tabel met een organische samenstelling van 2:1. Het constante kapitaal neemt met een jaarlijks percentage van 10%, het variabele met 5% toe. Het meerwaarde-percentage blijft 100%. (Het constante kapitaal noemen wij C, het variabele V. Het consumptie-fonds van de kapitalisten is R. AC is de meerwaarde ten dienste van de accumulatie van het constante kapitaal; AV van het variabele. De waarde van het jaarlijkse product WJP; het meerwaarde-percentage dat geconsumeerd wordt door de kapitalisten noemen we R%, het accumulatie-percentage A% en de profit-rate P%.

Jaar	CC	V	R	AC	AV	WJP	R%	A%	P%
I.	200.000	100.000	75.000	20.000	5.000	400.000	75,--	25,--	33,3
II.	220.000	105.000	77.750	22.000	5.250	430.000	74,05	25,95	32,6
III.	242.000	110.250	80.539	24.200	5.511	462.500	73,04	26,96	31,3
IV.	266.000	115.762	83.374	26.600	5.768	497.524	72,02	27,98	30,3

Wij zien hoe in deze tabel de accumulatie aangroeit, niettegenstaande de dalende profit-rate. De accumulatie is voordelig voor de kapitalisten, want terwijl hun consumptiefonds (R) kleiner wordt in verhouding tot de meerwaarde in zijn geheel, stijgt het absoluut. Gedurende het eerste jaar hebben de kapitalisten de beschikking over 75.000 aan inkomsten (R); in het vierde jaar over 83.374.

Deze tabel is een fictie, die in geenarlei wijze mag worden verrysseld met de werkelijkheid. Een progressief hogere organische samenstelling begeleid door een constante uitbuitingsgraad is een onmogelijkheid, ja, zelfs een absurditeit. De tabel heeft alleen de bedoeling om te illustreeren: de tendens der accumulatie zonder storende en ingewikkeld makende tendensen. Zelfs met een constant meerwaarde-percentage kan de uitbuiting plaats hebben, en des te sneller met een hogere uitbuitingsgraad. Deze tabel geeft ook alleen de accumulatie in zijn waardeform weer, en niet uitgedrukt in de hoeveelheid gebruikswaarden; dit te willen weergeven, zou vele veranderingen noodig maken. De waardevermindering van het kapitaal, noodzakelijk verbonden met de accumulatie, is hier veronachtzaamd.

Wanneer wij, zoals Henryk Grossmann dat doet, deze tabel tot het 35ste jaar uitbreiden, zullen wij kunnen laten zien, zoo al niet de werkelijke kapitalistische accumulatie, dan toch haar "verborgen wet".

Maar om tot de kapitalistische werkelijkheid te komen, moeten wij, behalve ons te steunen op de verborgen wet der kapitalistische accumulatie, in rekening nemen die elementen, die wij in de tabel veronachtzaamd hebben. Het moet echter duidelijk zijn, dat de elementen, die in de tabel werden veronachtzaamd, alleen het tempo van het accumulatieproces kunnen bepalen, d.w.z. het verhaasten of verlangzamen; maar in elk geval blijft het proces in wezen hetzelfde. Laat ons nu de tabel vervolgen:

Jaar :	C :	V :	R :	AC :	AV :	WJP :	R% :	A% :	P%
V	292.600	121.560	86.213	29.280	6.077	535.700	70.93	29.07	29.3
VI	321.860	127.627	89.060	32.186	6.381	577.114	69.70	30.30	28.4
XX	1.222.252	252.691	117.832	122.225	12.634	1.727.634	46.63	53.37	17.1
XXI	1.344.477	285.325	117.612	154.447	13.266	1.875.127	44.33	55.67	16.4
XXXIV	4.641.889	500.304	11.141	464.148	25.015	5.642.097	0.45	99.55	9.7
XXXV	15.105.637	525.319	0	510.563	14.756	6.156.275	0	104.61	9.3

De tabel laat zien, dat dezelfde krachten, die eerst de ontwikkeling van het kapitalisme tot een zeker accumulatie-stadium mogelijk maakten, leidden tot over-accumulatie en haar gevolgen. Het constante kapitaal, dat in het eerste jaar (eerste tabel) 50% van de jaarproductie bedroeg, eischt in het 35ste jaar (tweede tabel) 82,9%. Het "revenu" (R) dat tot het 20ste jaar alleen afnam in verhouding tot de totale meerwaarde (zie R%), neemt daarna ook absoluut af. In het 35ste jaar verdwijnt het volkomen. Pas na het 20ste jaar is de dalende profit-rate begeleid door een absolute daling van dat gedeelte der winst-massa, waarover de kapitalistenklasse voor haar eigen consumptie kan beschikken. Tot het 20ste jaar was de accumulatie een de moeite loonende maatregel, vanuit het gezichtspunt van het revenu. Vanaf het 21ste jaar nemen deze inkomsten echter af, tot ze geheel verdwijnen. Buitendien heeft AV, die volgens de veronderstelling jaarlijks met 5% groeit, een deficit. Inplaats van de benodigde 26.265 in het 35ste jaar staat alleen 14.756 ter beschikking, hetgeen een deficit van 11.509 uitmaakt. Dit deficit zou de industriële reserve-armee voorstellen, zijnde de onvermijdelijke uitkomst van het kapitalistische accumulatie-proces. Het geaccumuleerde kapitaal kan in het 35ste jaar niet geheel functioneren. Aangezien 11.509 arbeiders niet te werk kunnen worden gesteld, kan het gehele te accumuleeren constante kapitaal (AC=510.563) niet opnieuw worden belegd. Op grond van onze veronderstelling zou een bevolking van 551.548 in het 36ste jaar een constant kapitaal van 5.818.200 vereischen; zoodoende zou bij een bevolking van 540.075 alleen 5.499.015 constant kapitaal kunnen worden belegd. Er is dus een kapitaal-overschot van 117.185, dat niet kan worden gebruikt. Onvoldoende kapitaal-"benutting" heeft tot over-accumulatie gevoerd. Wij hebben een teveel aan kapitaal, dat niet geschikt is voor uitbreiding, en een niet te gebruiken overbevolking. (Het empirische onderzoek van W.C. Mitchell in de Vereenigde Staten heeft aangetaand, dat in tijden van economische expansie de winst onderbroken toeneemt, terwijl een crisis wordt voorafgegaan door een daling der winsten). Dus, toenemende "benutting" van kapitaal is de hoofdoorzaak der kapitalistische accumulatie, en het gebrek aan voldoende "benutting" van kapitaal de oorzaak van de crisis.

over

De theoretische formuleering der accumulatie-theorie, zooals zij hier werd voorgesteld, werd voor het eerst door Henryk Grossmann uitgewerkt, die zijn werk alleen beschouwt als een reconstructie van Marx' accumulatie-theorie, de theorie van crisis en ineenstorting. Volgens Grossmann moet, indien de accumulatie plaats vindt, de organische samenstelling van het kapitaal groeien en er moet dan een relatief voortdurend grooter gedeelte van de meerwaarde gebruikt worden, voor het te accumuleeren constante kapitaal (AC). Zoolang de absolute massa van het totale maatschappelijke kapitaal met een lage organische samenstelling klein is, is de meerwaarde in verhouding groot en leidt tot een snelle groei der accumulatie. B.v.: bij een samenstelling van 200 C - 100 V - 100 M (meerwaarde) kan het constante kapitaal (veronderstellende, dat de geheele meerwaarde voor accumulatie wordt gebruikt) worden vergroot met 50% van zijn oorspronkelijke grootte. Bij een hogere trap van kapitaal-accumulatie, met een aanmerkelijk hogere organische samenstelling, b.v.: 14.900 C - 100 V - 150 S, is de vermeerderde meerwaarde-massa alleen voldoende voor een toeneming van het constante kapitaal van 1%. Bij voortgezette accumulatie op basis van een voortdurend hogere organische samenstelling moet een punt worden bereikt, waarop elke accumulatie eindigt. Niet elk gedeelte van het kapitaal kan voor uitbreiding der productie worden gebruikt. Een bepaalde minimum-verhouding is noodig, een verhouding die voortdurend met de voortschrijdende kapitaals-accumulatie groeit. Daardoor moet, met de ontwikkeling der kapitalistische accumulatie, een niet alleen absoluut, maar ook relatief grooter gedeelte der meerwaarde-massa ten behoeve van de accumulatie worden gebruikt. Op een hooge trap van accumulatie, wanneer het totale maatschappelijke kapitaal zeer groot is, moet het gedeelte der meerwaarde, vereischt voor accumulatie van het constante kapitaal (AC) zoo groot worden, dat het tenslotte de geheele meerwaarde opslorpt. Een punt moet komen, dat die gedeelten der meerwaarde, die noodig zijn voor nieuwe arbeiders en consumptie der kapitalisten (AV en R), absoluut moeten verminderen. Dit zou het keerpunt zijn, op hetwelk de voor die tijd reeds aanwezige ineenstortingstendens actief begint te werken. Het is nu duidelijk, dat de voorwaarden, die noodig zijn voor de vooruitgang der accumulatie, niet langer aanwezig zijn, doordat de meerwaarde-massa, ofschoon absoluut gegroeid, onvoldoende is haar drie functies te behartigen. Wanneer het te accumuleeren constante kapitaal (AC) in de noodige hoeveelheid van de meerwaarde is weggenomen, dan zijn de ter beschikking staande inkomsten onvoldoende voor de consumptie van de arbeiders en ondernemers op de heerschende basis. Een verscherpte strijd tusschen de arbeidersklasse en de ondernemers over de verdeling der inkomsten wordt dus onvermijdelijk. Wanneer, aan de andere kant, de kapitalisten onder de druk der arbeiders gedwongen worden de loonbasis in stand te houden en het gedeelte bestemd voor de accumulatie zoodoende vermindert, gaat het tempo der accumulatie achteruit en het productie-apparaat kan niet worden vernieuwd en uitgebreid volgens de vooruitgang der techniek. Elke verdere accumulatie moet onder zulke voorwaarden de moeilijkheden vergrooten, aan gezien bij een gegeven bevolking de meerwaarde-massa alleen kan worden vergroot met een onbelangrijke som. De meerwaarde voortkomende uit het reeds geïnvesteerde kapitaal moet daardoor braak liggen, en er ontstaat een groeiend over-

schot van nutteloos kapitaal, dat tevergeefs naar beleggingsmogelijkheden uitziet.

Dus de accumulatie is een proces dat onvermijdelijk tot overproductie van kapitaal leidt, tot voortdurend groeiende werkloosheid, tot een teveel aan kapitaal, ongeschikt om winstgevend te werken, en tot een niet te gebruiken overbevolking. Dit is de uiteindelijke groote tegenstrijdigheid van de kapitalistische productie, die de ineenstorting veroorzaakt. "Het feit, dat de productie-middelen en de productiviteit van de arbeid vlugger groeien dan de productieve bevolking, drukt zich daarom kapitalistisch in de omgekeerde vorm uit, dat de arbeiders-bevolking altijd vlugger groeit dan de voorwaarden, onder welke het kapitaal deze groei voor zijn zelf-uitbreiding kan gebruiken". Op grond van deze analyse van de accumulatie is de vraag niet langer, of het kapitalistische stelsel zal ineenstorten, maar veeleer, waarom het niet reeds is ineen gestort. Wij hebben tot nu toe het accumulatie-proces in een fictief kapitalisme vervolgd. De werkelijkheid is verschillend. De wet der kapitalistische ineenstorting, zooals door ons gedemonstreerd, functioneerde in een "rein" kapitalisme, - een kapitalisme dat in werkelijkheid niet bestaat. Teneinde het best de wet der kapitalistische accumulatie en de daaruit voortkomende gevolgen te illustreeren, hebben wij de bijkomende trekken en tendensen, die aan het werkelijke kapitalisme eigen zijn, moeten veronachtzamen. Voor ons onderzoek tot nu toe waren zij van geen belang, aangezien zij alleen de verborgen wet van het proces der kapitalistische accumulatie verduisteren. Behalve de reeds genoemde vereenvoudigingen behandelden wij alleen het productie-proces met veronachtzaming van de wijzigingen van de accumulatie tengevolge van het circulatie-proces. Alleen de bewegingswetten der maatschappij als een geheel interesseerden ons, zoodat wij de individueele productie-sferen niet beschouwden en de concurrentie veronachtzaamden, en haar wijzigende uitwerking op het accumulatie-tempo. In onze analyse van de accumulatie was er geen buitenlandsche handel, die van het gezichtspunt der kapitalistische productie gezien hoogst belangrijk is. Wij veronachtzaamden de middenstandsgroepen en spraken alleen van kapitaal en arbeid. Er bestond in ons onderzoek geen crediet-probleem. Wij veronachtzaamden net zoo goed andere belangrijke gegevens, die meer of minder de absolute accumulatie-wet wijzigen. Kortom, ons onderzoek van de accumulatie was gebaseerd op een niet bestaand kapitalisme. Alles, wat wij hebben uiteengezet, was aan te toonen, dat de uitkomst van het accumulatie-proces in zulk een "rein" kapitalisme met wiskundige zekerheid de ineenstorting van het stelsel zou beteekenen.

Aangezien er in werkelijkheid zulk een "rein" kapitalistisch stelsel niet bestaat, volgt eruit, dat de ineenstortingstendens niet in boven omschreven "reine" vorm werkt. Inplaats daarvan wordt de "reine" tendens der kapitalistische accumulatie in haar duizelingwekkende vaart verlangzaamd door tegenwerkende tendensen, die ook ontstaan uit de kapitalistische ontwikkeling. De ineenstortings-tendens, die haar uitdrukking vindt in de crisisen wordt desniettemin verlangzaamd en tijdelijk opgehouden door deze crisisen zelf, ofschoon zij de kiem van de uiteindelijke ineenstorting zijn, maar de tegen-tendensen zijn in hoofdzaak van tijdelijk karakter. Zij kunnen de ineenstorting van het stelsel verschuiven. Wanneer de crisis uitsluitend een embryonale ineenstorting beteekent, dan is de uiteindelijke ineenstorting van het kapitalistische stelsel niets anders dan een ten volle ontwikkelde crisis los van elke tegentendens.

Als de oorzaak van crisisen overaccumulatie is, die het onmogelijk maakt het kapitaal "te benutten", dan moeten nieuwe middelen worden aangevend om de noodzakelijke kapitaals-"benutting" opnieuw te verzekeren, ten einde de crisis te doen eindigen. Volgens Marx is de crisis alleen een genesingsproces, een gewelddadige terugkeer tot verdere winstgevende uitbreiding, van kapitalistisch gezichtspunt een "schoonmaak". Maar na de "schoonmaak" met zijn reeks fallissementen en de uithongering der arbeiders, vindt het accumulatie-proces voortgang en na verloop van tijd wordt de "benutting" van kapitaal weer voldoende. De uitbreiding houdt op als het geaccumuleerde kapitaal weer te groot wordt voor deze nieuwe grondslag. De nieuwe crisis breekt uit. Op deze wijze wordt de ineenstortingstendens omgezet in een reeks van schijnbaar onafhankelijke kringprocessen.

III.

Hoe crisisen worden overwonnen.

De oerioden der economische kringlopen kunnen langer of korter zijn, maar hun periodiciteit is een feit. Verder is het een feit dat de tijden van hoogconjunctuur steeds korter worden, terwijl de duur en hevigheid van de crisisperioden steeds toeneemt. Dit bewijst dat de tendensen die de ineenstorting van het kapitalisme uitstellen, hoewel ze een wezenlijk onderdeel van de kapitalistische accumulatie zijn, met elke volgende kringloop sterk worden verzwakt; en het overwinnen van crisisen zoo steeds moeilijker wordt. De Vereenigde Staten hebben een reeks van industrieele crisisen meegemaakt, gevolg en voorafgegaan door perioden van hoogconjunctuur. De crisis van 1837 werd voorafgegaan door een koortsachtige constructie-bedrijvigheid. Een zich over het heele land uitstrekkend netwerk van wegen werd aangelegd en het stoombootverkeer ontwikkeld. Reusachtige hoeveelheden kapitaal werden ingevoerd en een algemeene optimistische verwachting tenopzichte van winsten deed de speculatie bloeien. Bij het eerste teken van onvoldoende winst-productie vluchtte de "zakenwereld" in de speculatie, die toen de meest bandiet-achtige vormen aannam. Een crisis volgde kort daarop. Voor de burgerlijke economen scheen de crisis te zijn veroorzaakt door de "onmogelijkheid om de rente te betalen op het geleende kapitaal, daar het winstpercentage dat kon worden voortgebracht te klein was". De paniek van 1857 werd voorafgegaan door een periode van heftige opwinding als gevolg van de ontdekking van het goud van Californië en de groote spoorwegbouw die de industrieele ontwikkeling in het algemeen bevorderde. Op nieuw veranderde bedrijvigheid in verscherpte speculatie, wat altijd gebeurt als de winsten te klein worden. De crisis werd opnieuw verklaard door "rente"-problemen. Volgens burgerlijke opvattingen waren de spoorwegen te "vlug" gebouwd, ontwikkelde de industrie zich te "haastig" en werd het onmogelijk om rente te betalen van het in de industrie belagde kapitaal. Het kapitaal was sneller gegroeid dan de mogelijkheid van "benutting" van deze groei. Later volgden de crisisen van 1873, 1893, 1907, 1921, -- om alleen de belangrijkste te noemen.

Hoe ook deze crisissen werden verklaard, elke afzonderlijke verklaring onderstelde, dat de winsten onvoldoende waren, dat verdere uitbreiding van de industrie niet winstgevend was en om die reden niet plaats kon hebben, zoo dat elke verklaring, zonder zich daarvan bewust te zijn, overaccumulatie als de oorzaak van crisissen aangeeft. Maar geen enkele spraak daarvan, als van het onvermijdelijke resultaat van het kapitalistische accumulatieproces; dit feit werd altijd omhuld als: "overproductie van levensmiddelen", "een te zware schuldenlast en niet in staat zijn om rente te betalen". De prijsdaling werd dus aangezien voor de oorzaak van de crisis.

Volgens Marx verdwijnt in tijden van crisis de winstvoet en hiermee de vraag naar industriekapitaal bijageheel. Er is geen gebrek aan bewegelijk kapitaal om de productie uit te breiden, maar dit kapitaal wordt niet gebruikt omdat het niet loont de productie uit te breiden, daar vergroote productie niet meer, maar minder meerwaarde inbrengt dan die op de oude voet. Hoewel uitbreiding der productie onvoordeelig is geworden, gaat de productie eerst nog in zijn vroegere omvang verder. Door dit voortzetten der productie op de oude voet, elk jaar, wordt er meerwaarde geproduceerd waarvan een deel is bestemd voor accumulatie, maar zonder eenige mogelijkheid voor een zodanig gebruik. Daarbij groeit de voorraad van onverkochte productiemiddelen van onverkochte goederen in het algemeen, de pakhuiskosten nemen toe. De kapitalist moet tot elke prijs verkopen, om de middelen om de productie op de oude voet voort te zetten, te verkrijgen. Dit leidt tot prijsval en inkrimping van de zaken. Ondernemingen gaan bankroet; de werkloosheid neemt toe.

We zijden dat de kapitalist de prijsdaling altijd voor de oorzaak van de crisis aanziet. Een prijsstijging beteekent voor hem dus het begin van herstel. Burgerlijke economen beweerden, dat als de prijzen dalen, het aantal fallissementen evenredig toeneemt en zij geven statistische bewijzen voor dit feit. Volgens hen verzekert een prijsevenwicht het sociale evenwicht. Maar wat ze in werkelijkheid toonen is alleen de toegenomen productiviteit van de arbeid, uitgedrukt in prijzen. Met het betreuren der fallissementen illustreren ze alleen het proces van kapitaalsconcentratie. Ondanks dat hebben burgerlijke economen altijd, op hun oppervlakkige wijze gewezen op de prijsdaling als de oorzaak der crisissen en ze handhaven nog deze stompzinnige verklaring in het gezicht van het feit, dat in de Verenigde-Staten sinds 1925 een periode

Om reden van technischen aard kon dit nummer niet als April-No. verschijnen maar verschijnt nu als het eerste Augustus-No.

Aan vrijwillige bijdragen ontvangen tot 12 Augustus:

v.d.Z. te S.O. 50, Pr. te A. 0,25, T.M. te A. 0,25, A.M. te N. 1,00
A. te A. 0,50, S. te A. 0,05, K. te A. 0,10, J.H. te A. 0,35, Haarlem 4,75,
H.M. te A. 5,00, A. de B. te A. 2,50, A.v.A. te A. 1,00, E.K. te A. 1,60,
L.H. te U. 1,00, M.M. en R.R. te L. 1,00
Voor R.K. ----- 20,00, B.V. te A. 1,50

van hoogconjunctuur optrad, terwijl de prijzen daalden. Het is dus een feit, dat de uitbreiding van het productieapparaat plaats had, in een tijd van depressie toen de prijzen laag waren. Alleen als de vraag, die door deze uitbreiding wordt veroorzaakt, het aanbod overtreft zullen de prijzen stijgen. Dus is de prijsstijging, als hij plaats heeft, wat niet absoluut noodzakelijk is, het gevolg en niet de oorzaak van het herstel. Neen, winstgevend ondernemingen moeten mogelijk worden gemaakt bij het lage prijsniveau, voordat het herstel kan beginnen. Dit vereischt toenemende productiviteit van de arbeid wat weer beteekent hogere organische organische samenstelling van het kapitaal, of de reproductie van de crisis op een hooger plan.

Toegenomen productiviteit is, afgezien van het andere, een proces van concentratie en centralisatie vergezeld van smensmelting van industrie-eenheden en algemeene rationalisatie. Zoodat de crisissen, hoewel ze worden begeleid door "overproductie", desniettegenstaande altijd worden overwonnen door een verdere uitbreiding der productie. Dat dit leidt tot steds groter daling van het aantal arbeiders, eerst in verhouding tot het aangewende kapitaal, later ook absoluut, verandert niets aan de noodzakelijkheid van deze uitbreiding. De statistiek bewijst, dat in tijden van opleving in de Vereenigde-Staten de fallissementen, die plaats hadden, kleine ondernemingen betroffen, en dat, terwijl het aantal fallissementen toenam, de trusts overwinsten maakten ondanks de dalende prijzen. Trustvorming maakte groter winsten bij lagere prijzen mogelijk, daar de kleinere ondernemingen die buiten dit "rationalisatie"proces bleven, bezweken. Prof. Eitemann schrijft:

"De lage prijzen die gedurende de depressie van 1873 heerschten, bevorderden het invoeren van arbeid.besparende inrichtingen door de industrie ten einde de productiekosten te doen dalen. Dit zoeken naar goedkoopere produktiemethoden ging zelfs na de terugkeer van de bedrijvigheid verder en leidde tot een regelmatig zakken van de prijzen".

De toegenomen productiviteit van de arbeid en de daarbij relativ afgenomen kosten constant kapitaal maakt het "benutten" van kapitaal weer mogelijk. Deze tendens treedt in de tegenwoordige crisis duidelijk naar voren. Berichten als het volgende zijn niet zeldzaam:

"De nieuwe krachtinstallatie van de General Electric van \$4 000 000 zal de volgende lente klaar zijn om in gebruik te worden genomen. Volgens de ramingen van de ingenieurs zal deze installatie stoom en electriciteit produceeren tegen een lagere prijs dan ooit te voren is bereikt".

Tenzelfder tijd dat de "Merchant Fleet Corporation" (Vereeniging voor de koopvaart) vergunning gaf 124 schepen van ongeveer 1 miljoen ton te vernietigen, werd een plan gemaakt tot de bouw van 20 miljoen ton nieuwe schepen, zelfs hoewel door "overproductie" een groot aantal van deze schepen ongebruikt in de haven bleef liggen. In de crisis werd het productieapparaat ondanks "overproductie" vergroot in plaats van te worden ingeperkt. Desondanks zijn vroegere crisissen geëindigd. De crisis is dus niet een beperking van werkelijke groei van het productieapparaat, maar een ineenstorting van een gevestigd stelsel van prijzen en waarden, een zijn hernieuwde opbouw op een nieuw peil.

Volgens Marx gaat de tendens tot daling van de winstvoet (profitrate) vergezeld van een toenemen van de meerwaarde, of van de uitbuitingsgraad. Door de ontwikkeling van de productiekrachten worden de levensmiddelen goedkoper. Voorzover dat het geval is met levensmiddelen die door de arbeiders worden geconsumeerd, worden de bestanddeelen van het variable kapitaal goedkoper. De waarde van de arbeidskracht daalt en de uitbuitingsgraad

stijgt. Hetzelfde resultaat wordt bereikt door het opvoeren van de intensiteit van de arbeid door technische rationalisatie en meer hardhandige methoden van aandrijven, als door verlenging van de arbeidsdag. Een van de meest belangrijke middelen is het omlaagdrukken van de loonen beneden de waarde van de arbeidskracht door gebruikte maken van het gedurende de crisis steeds groeiende werklozenleger (Het verlagen van de loonen beneden de waarde is al een "grondslag" geworden voor het bestaan van het heele stelsel). De belachelijke voorstelling, dat de crisis kan worden overwonnen door de koopkracht van de arbeiders op te voeren, is door het kapitalisme altijd beantwoord en wordt nog steeds beantwoord door die koopkracht nog verder te verminderen. Het is juist op deze wijze, door loonkorting, dat het kapitalisme tracht de crisis te overwinnen. Zoo zegt de "Commercial and Financial Chronicle" (tijdschrift voor handel en geldwezen):

"De fabrikant is niet langer in staat goederen met winst te produceeren en houdt daarom geheel er al op te produceeren, en daardoor vinden leegers van loontrekkers zichzelf ledig en buiten betrekking. Als de President kon worden overgehaald om invloed te oefenen op de loontrekkers teneinde de loonen op een lager grondslag te stellen, en die iets meer in overeenstemming zou zijn met de tijden, zou de handelsdepressie spoedig tot het verleden behooren."

De statistiek, b.v. die van de U.S. Steel Corporation, bewijst dat crisis en toenemende uitbuiting parallel lopen.

1 Aug. 1918.....	10%	loonsverhoging
1 Oct. 1918 ...	8 uren	dag als grondslag aangenomen
1 Febr. 1920	10%	loonsverhoging
16 Mei 1921	20%	verlaging
6 Junie 1921	8 uren	dag als grondslag afgeschaft
29 Aug. 1921		verlaging tot 30 cents per uur
1 Sept. 1922.....	20%	verhoging
16 Apr. 1923	11%	verhoging
1 Oct. 1931	10%	verlaging

De crisis van 1921 verstoortte de vroeger aangenomen 8 uren dag en leidde tot scherpe loonkorting. In 1931 werd dit herhaald. Het toenemen van de intensiteit van de uitbuiting is een van de sterkste tendensen die de kapitalistische ineenstorting tegengaan.

Het verkorten van de omslagperiode van het kapitaal is ook een kracht die de ineenstorting tegenhoudt. De belangrijkste middelen om dat te bereiken zijn, behalve toename van de productiviteit, betere en meer direkte verkoopsmiddelen, speciaal voor transport, en vermindering van pakhuisvoorraden enz. Bovendien een toename van de gebruikswaarde bij dezelfde ruilwaarde en het scheppen van nieuwe productiegebieden waar een lagere samenstelling is, verzwakt de ineenstortingstendens, daar deze takken van productie buitengewoon hoge winsten afwerpen. Daar de kapitalistenklasse niet alleen over de toegesigende meerwaarde kan beschikken maar deze met de groepen der middenklassen moet delen, is de crisis altijd het begin van een verscherpte strijd tusschen deze groepen in de vorm van een strijd van "werkelijke" producenten tegen grondrente, handelwinsten, en alle andere "parasitaire" elementen. In het kort, een strijd van industriekapitalisten tegen alle andere kapitalisten en de groepen der middenklassen, die de arbeid indirect door middel van de industrieelen uitbuiten.

Een belangrijk element bij het weerherstellen van winstgevende ondernemingen is de afschrijving (devaluation, waardevermindering) van het kapitaal. Deze waardevermindering ontstaat door dat hetzelfde aantal productiemiddelen wordt vertegenwoordigd door een kleinere waarde. De technische samenstelling: (PM:A) blijft, de organische samenstelling: (C:V) neemt af. De meerwaardemassa blijft dezelfde, maar daar hij nu wordt berekend over een kleinere kapitaalsbasis, is de winstvoet gestegen. In de praktijk neemt afschrijving (devaluation) de plaats in van verkoop tegen ruïneerende prijzen. Crisis en kapitalistische orlog zijn reusachtige waardeverminderingen van het constante kapitaal door gewelddadige vernietiging, zoowel van waarde als van gebruikswaarde, die zijn materiele grondslag vormt.

Bij elke invoer van nieuwe buitenlandsche gebruikswaarden, wordt de kapitalistische productie uitgebreid en de ineenstortingsdendens dus verzwakt. De invoer van goedkope voedingsmiddelen verlaagt de waarde van de arbeidskracht en verhoogt de meerwaardevoet evenredig. Bij het inslaan van goedkoop ruwmateriaal worden de elementen van het constante kapitaal goedkoper gemaakt en de winstvoet verhoogd. Dit is de reden waarom de strijd om de bronnen van ruwmateriaal een van de belangrijkste richtlijnen vormt van de internationale kapitalistische politiek. Door de tendens tot het gelijkmaken der winsten kunnen de hooger ontwikkelde landen zich een deel van de in de minder ontwikkelde landen gevormde meerwaarde toe-eigenen. Deze extrawinst werkt de daling van de winstvoet tegen. Door de buitenlandsche handel wordt de beweging naar de ineenstorting vertraagd, en daar deze met de ontwikkeling van de accumulatie een kwestie van leven en dood wordt voor het kapitalistische stelsel, doet hij de imperialistische expansie meer en meer geweldadig worden.

Het internationale karakter van de crisis ontwikkelt zich met de buitenlandsche handel. Dezelfde faktor leidt ook tot de ontwikkeling van wereldmonopolies, zelfs hoewel al zooveel kapitaal is geaccumuleerd dat verdere accumulatie, hoewel noodig, niet meer winstgevend is, heeft een ineenstorting van het stelsel niet te volgen zoolang voldoende kapitaal in de vorm van buitenlandsche leeningen en beleggingen een nieuwe en bevredigende basis voor "benutting" kan vinden. Dit maakt de kapitaalexport karakteristiek voor het imperialisme. Al deze elementen, samengevat in het imperialisme, zijn middelen tegen de ontoerijkendheid der winsten. Het uiteindelijke resultaat van het imperialisme is de politieke annexatie van vreemde gewesten, zoo dat het verzekeren van een extra stroom van meerwaarde er toe bijdraagt de kapitalistische ineenstorting uit te stellen. Daar dit accumulatieproces de dreiging van deze ineenstorting nog ernstiger maakt, worden de imperialistische tendensen evenredig versterkt.

IV.

De permanente Crisis.

In het voorafgaande hebben wij laten zien, dat de Marxistische accumulatie-theorie de ineenstortingswet van het kapitalistische stelsel is. Tevens hebben wij aangetoond, dat deze wet voor bepaalde perioden door tegen-tendenzen wordt overwonnen. Maar deze tegentendenzen verdwijnen in den loop der ontwikkeling of verliezen hun uitwerking door de overaccumulatie. Rationalisatie wordt een mislukking. Amalgamatie, of samensmelting van industriele eenheden, wordt belemmerd door het doode gewicht van afgesloten eenheden. Loonsvermindering en intensieve uitbuiting hebben ook hun grenzen.

De arbeiders kunnen niet voortdurend onder hun reproductiekosten worden betaald. Doede en verhogende arbeiders brengen geen meerwaarde voort. De verkorting der omslagperiode van het kapitaal heeft haar grenzen, welke overschrijding de continuïteit der productie en circulatie verbreekt. Zelfs indien de handelwinsten in het geheel zouden worden opgeheven, zou de daling der winstvoet nog aanhouden. De buitelandse handel als een tegentendens heft zichzelf op, doordat de kapitalistische landen tengevolge van hun industriële ontwikkeling zelf kapitaal gaan exporteerden. Wanneer de kracht der tegen-tendensen tot stilstand is gekomen, zet de kapitalistische ineenstortingstendens zich door. Dan hebben we de permanente crisis of doodscrisis van het kapitalisme. Het enige middel, om de levensduur van het kapitalisme te verlengen, blijft dan de permanente, absolute en algemeene verpauperisering van het proletariaat.

In vroegere crisissen was het mogelijk, voldoende kapitaal-"benutting" zonder voortdurende verlaging van de reële loonen te bereiken. Marx zei: "Naarmate het kapitaal accumuleert moet de positie der arbeiders, of hun loonen hoog of laag zijn, slechter worden." Alle statistieken laten duidelijk zien, dat accumulatie en verpauperisering der arbeiders twee kanten van hetzelfde proces zijn. Maar in de opgangperiode van het kapitalisme had alleen een relatieve, en niet noodzakelijkerwijs een absolute verpauperisering der arbeiders plaats. Dit feit vormde de grondslag voor het reformisme. Alleen wanneer het proletariaat noodzakelijk absoluut moet worden verpauperiseerd zijn de objectieve voorwaarden rijp voor een werkelijke revolutionaire beweging.

Indien wij, inplaats van ons te laten leiden door de feitelijke toeneming der nominale loonen tijdens de laatste drie decennien in de Vereenigde Staten, de ontwikkeling der loonen in verhouding tot de productie onderzoeken, zullen wij een juist beeld van de relatieve verpauperisering van het Amerikaansche proletariaat krijgen. Wanneer wij de index der reële loonen door de productie-index deelen, krijgen wij de index van de koopkracht der arbeiders.

JAAR	INDEX KOOPKRACHT	JAAR	INDEX KOOPKRACHT
1899	100	1922	73
1904	91	1923	68
1909	70	1924	76
1914	70	1925	68
1919	65	1926	68
1920	67	1927	71
1921	91	1928	70

De koopkracht der fabrieksarbeiders in de Vereenigde Staten is niet in verhouding tot het totale product der fabrieken toegenomen; zij bleef ten achter. De positie der arbeiders werd relatief slechter. Dit is waar niettegenstaande de reële loonen een toeneming van 100 in 1900 tot 123,6 in 1928 lieten zien. Echter nam in hetzelfde tijdperk de omvang der productie van 100 in 1899 tot 383,8 in 1928 toe. De arbeiders leefden beter, maar werden harder uitgebuit in 1928 dan in 1900. Volgens Marx was deze relatieve verpauperisering uitsluitend een stadium van de absolute verpauperisering. Wanneer de loonen eerst relatief met betrekking tot de algemeene "rijkdom" afnemen, dan nemen zij later absoluut af, aangezien de hoeveelheid waren die aan de arbeiders ten deel valt, absoluut kleiner wordt. Deze relatieve verslechtering van

het levenspeil der arbeiders blijft slechts zoo lang een absolute verbetering als de omstandigheden toename der meerwaarde-massa toelaten, die voldoende is om "benutting" van kapitaal mogelijk te maken. In de eind fase van het kapitalisme is de meerwaarde onvoldoende voor de handhaving van het vroegere loonpeil en een voldoende kapitaals-"benutting". Daarom kan de crisis nu alleen worden overwonnen door een voldoende hoog accumulatie-percentag en het herstel der winsten ten koste der arbeiders. Wat de eindcrisis van alle vroegere crisissen onderscheidt, is, dat met een hernieuwde winstgevende productie het loonpeil niet kan worden hersteld, dat het loonpeil zowel in tijden van "voorspoed" als tijdens de crisis voortdurend daalt. Terwijl het kapitaal de crisis "overwint", blijven de arbeiders onder zijn macht, en wanneer zij weigeren zich te laten te gronde richten, hebben zij geen andere uitweg dan de vernietiging van het kapitalistische stelsel.

De stand der industriële wereldproductie is hedentendage beneden die van 1914. De depressie is algemeen. Met betrekking tot de grootte der accumulatie kan de crisis in alle landen verschillend zijn, maar het internationale karakter der crisis laat zich overal gelden. De inkrimping van de binnenlandse markt verscherpt de concurrentie op de wereldmarkt, die eveneens inkrimpt door de protectionistische barrièren. De beperking van de wereldhandel verscherpt de crisis, doordat zijn economische en financiële positie wisselvalliger wordt. Deze feiten loopen evenwijdig met een sterke daling der winsten. De toestand van het bankkapitaal is katastrofaal. Het aantal werklozen in de Vereenigde Staten was in 1933 alleen al ongeveer 16 miljoen. Dit alles wijst erop, dat de tegenwoordige crisis in de Vereenigde Staten zooals overal elders zich door haar omvang en intensiteit van alle vroegere crisissen onderscheidt. Het is de grootste crisis in de kapitalistische geschiedenis; of het de laatste zal zijn hangt van de beweging der arbeiders af. De "Roosevelt-voorspoed" in de Vereenigde Staten, waarvan de burgerlijke pers het "einde" van de depressie verwachtte, was van zeer tijdelijk karakter en had geen uitwerking op de wereldcrisis in het algemeen. Alles wat de Vereenigde Staten voor een korte tijd kregen was verlies voor eenige andere landen. De inflationistische politiek stond de Vereenigde Staten toe beter op de wereldmarkt te kunnen concurreeren, maar alleen zolang de andere landen niet gereed waren om terug te slaan door hun eigen winst in waarde te doen verminderen of andere middelen toe te passen om de Amerikaansche concurrentie te bestrijden. Inflatie, om een algemeene loonsverlaging door te voeren en de middenstand en de bankkapitalisten, die de winsten opsloepen, op te heffen, mag tot op zekere hoogte de productie opvoeren, omdat dan deze weer voor korte tijd winstgevend wordt. Maar deze winst wordt alleen verkregen door een verpauperisierungsproces; niet alleen van relatief, maar van absoluut karakter. Het is een "opblazen" in de doodscrisis, een winst, die geen vooruitgang, maar een achteruitgang aanhoudt. Het bewijst, dat wij niet aan het "einde", maar alleen aan het begin van de crisis staan.

Het werkelijke begin van de tegenwoordige depressie in de Vereenigde Staten wordt altijd in verband gebracht met een krach op de aandelenmarkt, ofschoon deze eerder het gevolg dan de oorzaak van de crisis, die reeds was begonnen, was. Reeds in 1927 was de "benutting" van kapitaal in de Vereenigde Staten moeilijker geworden. De dalende winstvoet was een teken van de overaccumulatie. Maar de laatste tegenstaande vond uitbreiding van de industrie plaats tot 1929, echter niet tot zulk een omvang als noo-

dig zou zijn geweest volgens het accumulatie-percentages in vroegere jaren, en volgens de basis van het reeds bestaande geaccumuleerde kapitaal. De industriële winsten, die niet meer ten volle in de industrie konden worden gestoken, vloeiden naar de banken. Het overschot ligt zonder gebruik in de banken; de deposito's op de filialen van het Federal Reserve System bedroegen aan het eind van 1927 17-milliard dollar meer dan in 1926. Terwijl een toename van 5% als normaal werd beschouwd, bedroeg hij zelfs 8%. Gelijktijdig groeide het beschikbare krediet. Speculatieve leeningen voor de aandelenmarkt en speculatief opgedreven aandelen-noteringen waren het resultaat, dat in Wallstreet een speculatie-koorts teweeg bracht die eindigde in een krach op de aandelenmarkt. Maar de speculatie-koorts was alleen het teken van gebrek aan voldoende productieve beleggingsmogelijkheden. Daar het beschikbare kapitaal de rentevoet tot 1% verlaagde, werd de industriële crisis door een bankcrisis gevolgd; en niettegenstaande de lage rentevoet, waarvan de burgerlijke economie ~~zich~~ het keerpunt naar de voorspoed verwachtten, werd er geen krediet door de industrie gevraagd. De "Chicago Daily Tribune" schrijft: "Al het nuttelooze geld dat opgestapeld ligt in de banken zal moeite om veilige afzet te vinden, de rentevoet verminderde, maar de leeningen en beleggingen namen niet toe." Deze toestand had men niet alleen in de Verenigde Staten, maar algemeen in de hele wereld. J.F. Morgan betoogde in een onderzoek van de Senaat: "De depressie is, voor zover mij bekend, voor het eerst in de wereldgeschiedenis zoo algemeen, dat geen land aan een ander land geld kan leenen. Tegenwoordig bestaat er geen vraag naar kapitaal voor de industrie."

Deze toestand kan desondanks alleen worden overwonnen door verdere accumulatie; d.w.z. uitbreiding van het productieapparaat of vernieuwing van het fixe kapitaal (machines) op een grotere schaal. De hoeveelheid die noodig is voor accumulatie hangt af van de vroegere omvang van het fixe kapitaal, onverschillig of dit alleen werd gebruikt tegen de helft van zijn capaciteit, omdat de accumulatie wordt bepaald door het tempo waarin hij vroeger plaats vond; en deze accumulatie moet plaats hebben op een lager prijs-niveau, aangezien uitbreiding van de productie gepaard gaat met een prijsdaling. Daarom, wanneer de accumulatie wil voortgaan, moet de uitbreiding der productie de productiekosten verlagen, zoodat de verwachte winst-massa tegen de val der winstvoet zal opwegen. Daarom zegt "Barons Weekly" in haar jaaroverzicht: "De omvang, waarin de druk van het accumuleerde kapitaal werkzaam kan zijn bij de bevordering van een economisch herstel hangt af van af of de noodige aanpassing in andere delen van het mechanisme heeft plaats gevonden - van productiekosten en prijzen, van de verhouding vraag en aanbod voor de afzonderlijke waren en de gouvernementele diensten, van de kosten van de belastingbetaler en van zijn feitelijke waarde voor het land; kortom daarvan of het kapitaal winst kan maken en behouden."

Een statisch kapitalisme is een onmogelijkheid; het kapitaal moet accumuleren of ineenstorten. Accumulatie veronderstelt herstel van een winstgevend gebruik; vandaar dat wij geweldige pogingen op internationale schaal zien om dit tot stand te brengen. Echter hebben alle vroegere maatregelen, die genomen werden om de diepte van de tegenwoordige crisis te overwinnen ellendig ~~was~~ gefaald.

Zoodat wij reeds boven hebben gezegd, hangt het herwinnen van een winstgevende basis af van de vermindering van de organische samenstelling van het kapitaal, of van de toename van de meerwaarde door andere maatregelen. De waardevermindering van het kapitaal verlaagt de organische samenstelling. In de praktijk brengt dit de ondergang van vele individuele kapitalisten mee; van het standpunt van het totale kapitaal, van het stand-

punt van het systeem, beteekent het verjonging. De waardevermindering van het kapitaal is een doorlopend proces, een uitdrukking van de toegenomen productiviteit van de arbeid, maar in de crisis maakt hij geweldige vorderingen. Het toenemend aantal faillissementen bewijst dat de waardevermindering van het kapitaal ook nu plaats heeft. Maar faillissementen als uitdrukking van de snelle en geweldige waardevermindering zijn geen symptomen van een verscherping van de crisis; tot nu toe waren zij een hulpmiddel om de crisis te overwinnen. In alle vroegere crisissen was het aantal en het snel toenemen van het aantal faillissementen verbonden met een sneller overwinnen van de crisis. Dat nu deze uitwerking is verdwenen, bewijst slechts dat de accumulatie een punt heeft bereikt waar de waardevermindering ophoudt een werkzaam element te zijn om de crisis te overwinnen. Er zijn niet genoeg faillissementen, of de hiervan het gevolg zijnde waardevermindering is onvoldoende, om de organische samenstelling van het kapitaal genoeg te verlagen, ten einde opnieuw een regelmatige winstgevende accumulatie mogelijk te maken. Dit feit is nauw verbonden aan de structurele verandering in het kapitalisme van concurrentie- tot monopolie-kapitaal.

Het "klassieke" kapitalisme beantwoordde een crisis met een algemeene prijsval die tot wijdverbreide faillissementen voerde en die de overgeblevenen dwong zich aan te passen aan het nieuwe prijsniveau bij het invoeren van nieuwe machines. De behoefte aan fixe kapitaal in sommige industrieën was oorzaak, dat andere industrieën in de opleving werden meegenomen. Maar in het monopolie-kapitalisme of, zooals Lenin het noemde, in het stagnerende kapitalisme heeft de crisis niet dezelfde uitwerkingen. Hier hebben wij groote massa's productiemiddelen, die bijna werkeloos liggen zonder te worden vernield, als karakteristieke hoofdtrek van de crisis onder het monopolie-kapitalisme. De reservefondsen van het fixe kapitaal, een schepping van het monopolie-kapitalisme, worden in conjunctuurperioden ter beschikking van de productie gesteld en maken de aanleg van meerdere ondernemingen onnoodig, en vermeerderen daardoor de mogelijkheden van een overgang naar uitbreiding der productie. Als de crisis komt, wordt de productie verminderd, en wanneer later de vraag toeneemt, wordt deze voldaan door het openen der gesloten geweest zijnde ondernemingen. Zoo wordt de technische vooruitgang gehouden door het monopolie-kapitalisme, en de markt voor productiemiddelen ingekrompen. Hoe klein de invloed van de heftige kapitaalsvermindering is, kan men zien, als men de monopolie's vergelijkt met de totale maatschappelijke productiekrachten. (Er zijn in de Verenigde Staten 37 bandenproducenten; vijf van hen hebben 70% van de geheele productie in handen, de overige 32 verdeelen de resterende 30% onder elkaar. In de automobiol-industrie is 75% van de totale productie in handen van 2 ondernemingen: General Motors en Ford. Twee staaltrusts (U.S. Steel en Bethlehem) controleeren 52% van de totale staalproductie. In de conservenindustrie wordt 70% van de totale productie gecontroleerd vliesch door vier firma's: Swift, Armour, Wilson en Oudaly). In andere industrieën worden soortgelijke toestanden aangetroffen. Welke invloed kan de ineenstorting van kleine ondernemingen hier hebben? De samensmelting van kapitaal en de daaruit voortvloeiende versterking der monopolie's versterkt de tendens tot stagnatie en achteruitgang, wat in werkelijkheid beteekent dat de permanente depressie een karakteristiek kenmerk van het monopolie-kapitalisme is. Zelfs de hoge kapitaals-afschrijvingen zijn alleen een rooftocht op de kleine aandeelhouders, maar niet een beweging naar herstel. Het is ook duidelijk, dat een technische revolutie, die groote massa's kapitaal doordat ze verouderd zijn vernietigt, heden ten dage niet kan worden verwacht daar de beperking van de groei van de productiekrachten een "noodzakelijkheid" voor het kapitalisme is geworden.

Een einde van de depressie te verwachten als gevolg van waardevermindering beteekent de hoop te hebben dat er nog een hogere vorm van het kapitalisme dan het monopolie-kapitalisme bestaat, en dat is onmogelijk in het raam van het privaat-bezit aan productiemiddelen. (Staatskapitalisme is geen hogere economische vorm van het monopolie-kapitalisme, maar alleen een ander politiek masker, dat moet trachten de verkeerde gevolgen van de klassekrachten tegen te gaan, die tengevolge van de inkringing der heerschende klasse en zijn aanhang onder het monopolie-kapitalisme een meer directe staatsbemiddeling vereischen om de klasseheerschappij te handhaven.)

Om de meerwaarde-massa te doen toenemen, moeten de productiekosten worden verlaagd. Hiernaar leidt het proces van algemeene rationalisatie; maar stijgende rationalisatie leidt tot irrationalisatie. Tijdelijk nemen de winst en van de individuele ondernemers door zijn toepassing toe, maar de netto-opbrengst van de totale maatschappelijke arbeid vermindert. Individueelen worden rijker, de maatschappij armer. Hoe ver dit soort rationalisatie is gegaan kan men zien aan het onderzoek der technocraten. Rationalisatie is alleen doeltreffend wanneer de besparing in de loonen groter is dan de noodigtoename der kosten van het fixe kapitaal. Rationalisatie brengt het stopzetten van vele ondernemingen mee en daarom moet de besparing in loonen niet alleen de toegenomen kosten van het fixe kapitaal in de gerationaliseerde bedrijven overtreffen, maar ook de verliezen vereffenen die veroorzaakt worden door de waardevermindering van het fixe kapitaal in werkloze ondernemingen. Als de kosten van het fixe kapitaal toegenomen zijn worden alle ondernemingen gevoeliger voor hoofdzakelijk naar beneden gerichte schommelingen van de economische bedrijvigheid. Rationalisatie leidt zodoende tot toename inplaats van tot afname der productiekosten, en doet daardoor de moeilijkheden om de crisis te overwinnen toenemen. Door het productieapparaat te ver te ontwikkelen verhaast de rationalisatie als een hoge trap van accumulatie bereikt is de ineenstorting van het kapitalisme inplaats van hem tegen te houden. Het Amerikaanse productie-apparaat werd gerationaliseerd in de jaren van voorspoed die op 1921 volgden en dit was een van de oorzaken van de lengte dezer fase. Niettegenstaande de voortgezette rationalisatie kwam de crisis en schiep een situatie die nauwelijks de teruggang van 50% van de gerationaliseerde ondernemingen toestond en daardoor de toename van de meerwaarde verkregen door rationalisatie vernietigde. Dit geval van "irrationalisatie" bewijst definitief de onmogelijkheid van herstel door verdere rationalisatie.

Toeneming van de meerwaarde door verkorting van de kapitaal-omslagperiode vindt eveneens zijn objectieve grenzen in de ontwikkeling der accumulatie. De omslagperiode van het totale kapitaal is verlengd door de afgenomen benutting van het fixe kapitaal. Dezelfde winstvoet voor één omslagperiode wordt dus een veel kleinere jaarlijksche winstvoet. De val der prijzen, hoewel beperkt door het monopolie-kapitalisme, weegt heden ten dage zwaarder dan de nog overblijvende mogelijkheden om de omslagperiode te verkorten. Vermindering van de voorraden om de winstvoet te doen stijgen vindt zijn grens in de eisch van continuïteit der productie en circulatie. Behalve dit veroorzaakt de werking van de crisis een groei van de voorraad van onverkochte waren, die de winstvoet verder doet afnemen, zowel door de pakhuiskosten als door het vallen der prijzen als gevolg van geforceerde verkopen. Het uiteindelijke resultaat is, dat de voorraden aangroeiën, de omslagperiode wordt verlengd en de winstvoet daalt. De toegenomen voorraad is vooral zichtbaar in grondstoffen. De wereldvoorraad van grondstoffen was aan het einde van 1929 - 192 en 1933 - 265. Een tot normale proporties te verminderen zou de stopzetting der wereldproductie voor maanden beteekenen.

De circulatiekosten nemen door re verscherpte concurrentie tijdens de crisis toe. Terwijl het aantal arbeiders dat werkzaam is in de productie voortdurend afneemt, neemt het aantal in de distributie toe. (Advertentie-onkosten waren de laatste tijd meer dan een milliard dollar per jaar in de Vereenigde Staten). Dit doet natuurlijk verder de winsten afnemen.

In de crisis van 1920 en 1921 waren 30% van alle bedrijven in de Vereenigde Staten zonder werk, ongeveer 30-milliard dollar aandelenkapitaal vertegenwoordigende. Wanneer de waardevermindering en het onderhoud op 10% wordt geschat, beteekent dit een zuiver verlies van 3 milliard dollar of de waarde van de arbeid van anderhalf-miljoen arbeiders. Dit heeft nu op een zelfs nog veel grooter schaal plaats waardoor een verdere val der winstvoet wordt veroorzaakt. Als 16 miljoen arbeiders in de Vereenigde Staten werkloos zijn moeten diegenen die nog werken niet alleen de oorzaken tot daling der winstvoet die zij boven hebben genoemd compenseeren, maar ook zoveel toegevoegde meerwaarde produceeren als deze arbeiders zouden hebben voortgebracht indien zij werkten, of de winstmassa zal afnemen en voldoende accumulatie wordt nog moeilijker. De vermindering van de winst-massa verscherpt de strijd om zijn verdeling. De banken hebben ~~kan~~ tijdens de voorspoedperiode kapitaal voorgeschoten aan de industriële bedrijven; een credit, dat gebaseerd was op prijzen zoals zij toen waren. Dalende prijzen "bevriezen" deze crediten en veroorzaken in de eerste plaats industriële bankroeten en in de tweede plaats bankcrachs, die het concentratieproces van het kapitaal in het algemeen verhaasten. Terzelfdertijd is er een enorme verandering in de verdeling der winsten tusschen het industriële en geldkapitaal ~~aan~~ ten gunste van het laatste geweest. De scherpte van de crisis en de val der prijzen maakt de schuldenlast voor het industriële kapitaal ondragelijk. Alleen een algemeene reductie der schulden kan het algemeene bankroet voorkomen. Deze wordt bewerkstelligd door de inflatie, die de liquidatie der schulden doet neerkomen op de rugen van de arbeiders, de middenstand en het geldkapitaal.

De diepte van de crisis is ook te zien in de gewelddadige aanvallen van het kapitaal op de levensstandaard van de middenstandsgroepen. Niettegenstaande de groeiende onteigening van de middenstand, waardoor het aantal van hen die van de geproduceerde meerwaarde meeteren afneemt, wordt de crisis voortdurend erger, doordat zij deze methode om een groter deel van de meerwaarde in de handen van de kapitalistenklasse te behouden, buiten werking stelt. En per slot van rekening kunnen deze groepen slechts een keer worden onteigend, ja, zelfs voordat dit zou zijn gebeurd, zou zich een andere hindernis tegen verdere onteigening van hen voordoen, als gevolg van het feit, dat de bestendiging der heerschappij der kapitalistenklasse van het bestaan van deze middengroepen afhangt. En in tegenstelling met deze geforceerde pogingen om de uitgaven voor onproductieve werkzaamheden op te heffen, nemen deze onkosten toe. De belasting-groei was sterker dan de toeneming van het nationale inkomen in de Vereenigde Staten. Toenemende verpauperiseering heeft groeiende steunuitgaven tengevolge, evenals groeiende uitgaven ten behoeve van gewelddadige onderdrukkingsmaatregelen en van imperialistische plannen.

In de tegenwoordige crisis "heeft een daling der grondrente de val van de winstvoet in zekere mate in zijn gevolgen verzacht", maar tot de prijs van het opwekken van de dreiging van opstanden op het platteland. Als een maatregel van zelfbehoud was het echter noodzakelijk voor de kapitalistenklasse deze voor haar gunstige tendensen tegen te gaan door verdeling van land; beschermende tarieven voor de landbouw, prijs-subsidie's, enz. Een voldoende toeneming van winst door een vermindering der grondrente kan niet langer worden verwacht.

In deze crisis werden dus alle krachten, die gericht waren op de overwinning der crisis door andere of te niet gedaan of zijn gebleken onvoldoende te zijn. Dit geldt zelfs voor het meest krachtige imperialistische herstellmiddel: de kapitaal-export. Gedurende de laatste jaren werd er praktisch geen kapitaal uit de Vereenigde Staten geexporteerd. In andere imperialistische landen is de toestand ongeveer dezelfde. Dit heft de concurrentiestrijd om de wereldmarkt tusschen alle industriele naties ontzaglijk verscherpt. De winst, die naar de Vereenigde Staten uit vroegere kapitaalexport in de vorm van rente op buitenlandsche beleggingen terugkeert, de kon zoowel hier als in het buitenland niet worden belegd. Gelijkzeitig maken de Vereenigde Staten het onmogelijk voor de debiteur-naties om rente te betalen door ze van hun markten voor productiemiddelen te verdringen. Dit maakt het voor hen ook onmogelijk grondstoffen en voedingsmiddelen te kopen, aangezien zij niet in staat zijn productiemiddelen te verkopen om ze te kunnen betalen. Het einde van deze ontwikkeling moet of een onoplosbare, irrationeele crisis zijn, of een nieuwe slachting op wereldmaatschappij.

De accumulatie-wet is de ineenstortingswet van het kapitalisme. Een ineenstorting verschoven door tegentendensen tot deze tendensen zichzelf buiten werking stellen of onvoldoende worden ten opzichte van de groeiende kapitaalsaccumulatie. Maar het kapitalisme stort niet automatisch ineen; de factor van de menschelijke activiteit, ofschoon door de omstandigheden bepaald, is machtig. De doodscrisis van het kapitalisme beteekent niet dat het systeem zelfmoord pleegt, maar dat de klassenstrijd vormen aanneemt, die tot de vernietiging van het systeem moeten voeren. Er is, zooals Lenin zei, geen absoluut hopelooze situatie voor het kapitalisme; het hangt van de arbeiders af hoe lang het kapitalisme in staat zal zijn zijn bestaan te rekken. Het "Communistisch Manifest" verkondigt het alternatief: Communisme of Barbarij. Een statisch kapitalisme is onmogelijk; wanneer de accumulatie geen voortgang kan hebben wordt de crisis permanent en de toestand voor de arbeiders voortdurend slechter. Zulk een crisis is barbarij!

Hedentendage is de helft van de arbeiders in de groote industriele centra zonder werk, en de enorme groei van de uitbuiting geeft geen compensatie voor dit kleiner worden van het aantal van de nog werkende arbeiders; en zoodoende is er geen andere weg voor het kapitalisme dan voortdurende aanvallen op de arbeiders. De algemeene, absolute en permanente verpauperisering van de arbeiders is een absolute noodzakelijkheid voor het behoud van de kapitalistische maatschappij geworden. Zoodoende is volgens Marx het uiteindelijke en belangrijkste resultaat van de kapitalistische accumulatie en de uiteindelijke reden voor elke werkelijke crisis de armoede en ellende der breede massa's, in tegenstelling tot de essentiële drijvende kracht van het kapitalisme om de productiekrachten tot zulk een omvang te ontwikkelen dat alleen de absolute consumptiemogelijkheden van de maatschappij haar grenzen vormen. Onder zulke voorwaarden kan de bourgeoisie niet langer heerschen, aangezien, zooals het "Communistisch Manifest" zegt: "Zij niet in staat is te heerschen, omdat zij niet in staat is, haren slaaf het bestaan zelf binnen zijne slavernij te verzekeren, omdat zij gedwongen is, hem in een toestand te laten verzinken, waarin zij hem voeden moet, inplaats van door hem gevoed te worden."

De analyse van de kapitalistische accumulatie eindigt, zooals Marx schreef in een brief aan Engels: "In de klassenstrijd als een slotspel waarin de oplossing van de heele rotzooi wordt gevonden!" In het stadium van de accumulatie waarin een verder bestaan van het systeem alleen berust op de absolute verpauperisering der arbeiders, verandert de klassenstrijd van karakter. Van een strijd om loonen, werktijden, arbeidsvoorwaarden of ondersteuning, wordt het, zelfs als het proletariaat voor deze dingen vecht, een strijd voor de omverwerping van het kapitalistische productiesysteem, - een strijd voor de proletarische revolutie.

P. I. C. PERSDIENST VAN DE GROEP VAN INTERNATIONALE COMMUNISTEN

Deze persdienst verschijnt minstens éénmaal per maand.
Stuur ons uw vrijwillige bijdrage.

DOELSTELLING:

De ontwikkeling van het kapitalisme voert tot steeds heviger crisissen, welke in steeds grootere werkleloosheid en telkens diepere ontwrichting van het productieapparaat hun uitdrukking vinden, waardoor miljoenen arbeiders buiten de productie staan en aan de uit-hongering zijn prijsgegeven. De toenemende verarming en de steeds groeiende onzekerheid van bestaan dwingen de arbeidersklasse den strijd voor de communistische productiewijze aan te binden. De groepen van Internationale Communisten werken de arbeiders in dezen strijd op, het beheer en de leiding van productie en distributie volgens algemeen geldende, maatschappelijke regels ZELF ter hand te nemen, om zoo DE ASSOCIATIE VAN VRIJE EN GELIJKE PRODUCTENTEN te verwezenlijken. De groepen van Internationale Communisten zien den wezenlijken vooruitgang der arbeidersbeweging in de ontwikkeling van het zelfbewustzijn der arbeiders. Daarom plaatsen ze zich tegenover de leiderspolitiek van de parlementaire partijen en van de vakbeweging en stellen de leuzen: ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN! DE PRODUCTIE IN HANDE VAN DE BEDRIJFSORGANISATIES!

Achtste Jaargang No: 4
April 1935 No: 1

ALLE MACHT AAN DE ARBEIDERSRADEN!
DE PRODUCTIE IN HANDE DER BEDRIJFSORGANISATIES!

"DE PERMANENTE CRISIS"

Henryk Grossman's uitlegging van
Marx' accumulatie-theorie. 1).

I.

Volgens Marx is de ontwikkeling der maatschappelijke productiekrachten de motor van de historische ontwikkeling. Door het scheppen van nieuwe productiekrachten veranderen de menschen hun productiewijze, en met het veranderen der productiewijze de manier waarop ze in hun levensonderhoud voorzien, d.w.z. zij veranderen al hun onderlinge betrekkingen. De omvorming van het spinnewiel, het hand-weefgetouw en de hoefsmidshamer in de fijnspinnemachine, het mechanische weefgetouw en de stoomhamer ging niet alleen gepaard aan een verandering der kleine op zichzelf staande werkplaatsen der handwerkers in zeer groote industriele ondernemingen met duizenden arbeiders, maar tevens voltrok zich daarmee de sociale omwenteling van feodalisme naar kapitalisme, wat niet alleen een materieele, maar ook een culturele revolutie beteekende.

Het kapitalisme als economisch stelsel had de historische taak, de maatschappelijke productiekrachten tot een veel grooter hoogte te ontwikkelen dan onder enig ander vroeger stelsel mogelijk was. De drijvende factor bij de ontwikkeling der productiekrachten in het kapitalisme is de jacht naar winst. Daarom kan dit ontwikkelingsproces alleen zoo lang voortduren, als het winstgevend is. Daardoor wordt het kapitaal een slagboom voor de verdere ontwikkeling der productiekrachten, wanneer deze ontwikkeling met de behoefte aan winst in conflict komt. "Dan wordt het kapitaal-monopolie een kluister voor de productiewijze, die zich ontwikkelde en bloeide met en onder het kapitaal. Centralisatie der productiemiddelen en vermaatschappelijking van de arbeid bereiken tenslotte een punt, waar zij onverenigbaar worden met hun kapitalistisch omhulsel."

Marx beschouwt de economische bewegingswetten altijd vanuit twee gezichtspunten, ten eerste als "een proces der natuurlijke historie" en ten tweede in hun bijzondere, sociale vorm. De ontwikkeling der pro-

1). Overgenomen uit "Council Correspondence No.2, November 1934.